

УДК 821.10.01

Тетяна Руда

Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України

ІВАН ФРАНКО В КОЛІ СЛОВ'ЯНСЬКИХ ФОЛЬКЛОРИСТІВ СВОЄЇ ЕПОХИ

Розглядається багатогранна діяльність Івана Франка в галузі слов'янської фольклористики: особисті взаємини з видатними слов'янськими вченими, участь у наукових товариствах і періодичних виданнях; інослов'янські паралелі до українських фольклорних творів у Франкових дослідженнях, насамперед у «Студіях над українськими народними піснями»; роль Франка у налагодженні співпраці між науковцями слов'янських країн. Приділяється увага методології та методиці збирання і вивчення Франком народної пісенності та прози, його ставленню до тогочасних наукових шкіл і теорій — міфологічної, міграційної, антропологічної, культурно-історичної. Відзначається, що фольклористична діяльність Франка отримала визнання в наукових колах, а його праці послужили методологічною основою вивчення фольклору для багатьох слов'янських дослідників.

Ключові слова: Іван Франко, слов'янська фольклористика, «Студії над українськими народними піснями», наукові школи у фольклористиці.

Ruda T. P. Iwan Franko w kole słowiańskich folklorystów swej epoki. Rozpatruje się wielotorowa działalność Iwana Franki w dziedzinie folklorystyki słowiańskiej: osobiste związki ze znanymi słowiańskimi badaczami, udział w naukowych towarzystwach i publicystyce; inne słowiańskie paralele do ukraińskich folklornych utworów w Frankowych badaniach, przede wszystkim, w „Studiach nad ukraińskimi pieśniami ludowymi”; rola Franki w załatwianiu współpracy między naukowcami słowiańskich krajów. Wydziela się uwaga metodologii i metodyce zbierania i badania przez Frankę ludowej pieśni i prozy, jego stosunek do tego czasu szkół naukowych i teorii — mitologicznej, migracyjnej, antropologicznej, kulturowo-historycznej. Określa się, że folklorystyczna działalność Franki otrzymała wyznaczenie w kołach naukowych, a jego prace służą metodologiczną podstawą badania folkloru dla dużo słowiańskich badaczy.

Słowa kluczowe: Iwan Franko, folklorystyka słowiańska, „Studia nad ukraińskimi pieśniami ludowymi”, naukowe szkoły w folklorystyce.

Ruda T. P. Ivan Franko in a circle of Slavic folklorists of his epoch. Ivan Franko's multifaceted activities in Slavic folklore and in personal relationships with prominent Slavic scientists, participation in scientific societies and periodicals is considered; different Slavic parallels to Ukrainian folklore in Franko's researches are considered, especially in the "Studies of Ukrainian folk songs," as well as Franco's role in establishing collaboration among scientists of the Slavic countries. Attention paid to Franko's methodology and methods of collection and study of folk song tradition and prose, his attitude to contemporary scientific schools and theories — mythological, migrational, anthropological, cultural and historical. It mentioned that Franko's folklore activities have been recognized in the scientific community, and his works served as a methodological basis for the folklore studies of many Slavic researchers.

Keywords: Ivan Franko, Slavic folklore, «Studies of Ukrainian folk songs», scientific schools in folklore.

Іван Франко належав до числа найвидатніших слов'янських фольклористів II половини XIX — початку XX ст.; його праці були новаторськими не лише

для свого часу, на них виховувалися наступні покоління вчених, а деякі його ідеї й сьогодні не втратили своєї актуальності. Діяльність Франка в галузі фольклористики мала кілька аспектів: розробка проблем теорії та методики збирання і вивчення народнопоетичних творів, конкретні порівняльні дослідження фольклору українців та інших слов'янських народів, активна науково-організаційна робота, участь у фольклорно-етнографічних періодичних виданнях і наукових товариствах, популяризація зразків інослов'янської народної пісенності шляхом перекладу, нарешті, широкі особисті контакти з відомими вченими слов'янських країн — фольклористами, етнографами, літературознавцями, істориками. У цій сфері виявилися найхарактерніші риси Франка-вченого: величезна ерудиція, незмінний інтерес до всього нового, що відбувається у світі науки, принциповість, проникливість і сумлінність дослідника, енергія організатора.

«Доводиться просто дивуватися, коли цей борець, поет, белетрист і публіцист знаходить ще час для серйозної наукової роботи», — писав Михайло Коцюбинський, який особисто знав Франка і листувався з ним, у своєму рефераті «Іван Франко» (1908) [Коцюбинський 1950, с. 390].

За словами Михайла Возняка, праці, присвячені фольклору, складають майже третину наукової спадщини Франка, це близько 500 досліджень, серед яких — велика монографія «Студії над українськими народними піснями», над якою автор працював протягом десятиліття (перший том вийшов у Львові в 1913 році).

Праця Франка в галузі фольклористики отримала визнання в наукових колах. Тритомне зібрання «Галицько-руських народних приповідок», видане у 1901–1910 рр., стало одним з найповніших на той час слов'янських збірників прислів'їв та приказок. Це видання — результат наполегливої збирацької роботи, розпочатої Франком ще в гімназичні роки. «Збірник, — пише Ганна Сокіл, — насправді є епохальним дослідженням загальноєвропейського масштабу, хоча в ньому представлений регіональний матеріал. Він донині залишається не лише важливим джерелом народної мудрості, а й неоціненним предметом для нових студій» [Сокіл 2011, с. 227]. А праця «Студії над українськими народними піснями» послужила для багатьох слов'янських фольклористів методологічною основою вивчення народної пісенності. Петербурзька Академія наук високо оцінила «Студії...», присудивши її авторові в 1916 році (посмертно) премію ім. Олександра Олександровича Котляревського. Франко був дійсним членом Наукового товариства ім. Шевченка (з 1899 р.), почесним доктором Харківського університету (з 1906 р.).

Він був сучасником багатьох видатних слов'янських учених — Михайла Драгоманова, Олександра Веселовського, Миколи Сумцова, Ватрослава Ягича, Яна Карловича, Генріка Бігеляйзена, Філарета Колесси, Івана Шишаманова, Петка Тодорова, Людвіка Куби, серед яких були особистості зі світовими іменами. З більшістю з них Франко підтримував професійні або дружні стосунки, листувався, співпрацював у наукових товариствах і періодичних виданнях. Найважливіші його праці створювалися в досить складний і цікавий період, коли в європейській філології формувалися нові концепції дослідження фольклору, нові школи, відбувалися зіткнення ідей, теорій. Міфологічна школа, активність якої припадає на 50–60-ті роки XIX ст.,

вже частково втратила свій авторитет, натомість значне розповсюдження отримали засади школи міграційної, що базувалася на порівняльному методі. А з 90-х років розвивається історична школа, представники якої також широко використовують порівняльний матеріал. Ця школа стала кроком вперед у порівнянні з міфологічною та міграційною, хоча й не уникнула власних помилок і упущень, гіпотетичних висновків і довільних трактовок. Нарешті, у слов'янській науці певною підтримкою користувалися теоретичні принципи т.зв. «антропологічної школи», що виникла в Англії та Північній Америці (Тейлор, Ланг, Спенсер, Леббок та ін.). Серед українських фольклористів ця школа не знайшла послідовних прихильників, а в західнослов'янських країнах її положення були засвоєні деяким вченими (Бігеляйзен, Чененом Зібртом, Станіславом Цішевським та ін.).

І. Франко вільно орієнтувався в сучасних йому теоріях і напрямках (про це свідчать, наприклад, його праці «Najnowsze prądy w ludoznawstwie, «Etnologia i dzieje literatury» та ін.), завжди намагався знайомитися з найновішими науковими виданнями, відгукуватися на них — у рецензіях, статтях, приватному листуванні, не вагаючись перед критикою навіть авторитетних учених, навіть близьких друзів та вчителів, якщо їхні теоретичні роздуми й висновки видавалися йому хибними або не досить виваженими.

Розгляд діяльності І. Франка-фольклориста, природно, включає питання про його причетність до певної школи чи напряму, його дослідницький метод. В радянській науці, особливо у 50-х рр., прийнято було зараховувати Франка до представників т. зв. «революційно-демократичної фольклористики» та представляти його послідовним борцем з усілякими «буржуазними» теоріями. Але вже О. Дей, якому належать найбільш фундаментальні праці про фольклористичну діяльність вченого, відзначав новаторство і багатогранність його досліджень, вміння оцінити і творчо використовувати здобутки існуючих тоді шкіл, навіть якщо він не приймав їх засади в цілому [Дей 1955]. В останні десятиліття в це питанні внесені істотні уточнення. Доведено зокрема, що Франко у зрілих своїх працях (інтерес до фольклору він виявляв ще з студентських років) стояв на позиціях культурно-історичної школи — про це писали Роман Кирчів [Кирчів 1990], Михайло Яценко [Яценко 1990], Ярослав Гарасим [Гарасим 1999] та ін.

Про методологічний плюралізм Франка, особливо помітний у першій половині його життя, пише і Микола Дмитренко: «Наукову діяльність І.Франка в галузі фольклористики складно убити в межі якоїсь школи — хай навіть такої широкої, як культурно-історична» [Дмитренко 2004, с. 244].

Франко вважав себе учнем Веселовського і Драгоманова, але це не означає, що він беззастережно сприймав усі їхні ідеї. Так, у студії, присвяченій українській колядці про Св. Софію в Києві, він критикує Веселовського за відступництво від історико-порівняльного методу й надмірне, на його думку, захоплення міфологією: «Сими увагами я не хочу вменшити честі і слави Веселовського; навпаки, мені здається, що я бороню молодшого Веселовського, смілого і твердого дослідника, перед старшим, що хилився до міфології, хоч і не в дусі Гримальта та Макса Мюллера, а все-таки не менше непотрібної» [Франко 1984, т. 42, с. 245]. Зауважимо, що ідеї міфологічної школи для Франка були чужими.

Із Веселовським Франко підтримував листування, збереглися лише окремі листи з 1899–1902 років. Веселовський був добре обізнаний з українською художньою і науковою літературою, читав він і твори Франка і навіть збирався, за свідченням Агатангела Кримського, підготувати статтю про його творчість для якогось російського видання. Франко високо цинив ерудицію Веселовського, читав усі його праці, особливо цікавився його дослідженнями в галузі західноєвропейської середньовічної літератури і апокрифів, захоплювався його «свіжими, широкими думками» (лист до Веселовського від 24 червня 1899 р.) [Франко 1986, т. 50, с. 132].

Спілкувався Франко і з Ягичем, якого ще за життя називали «патріархом європейської славістики». Ягич, філолог-славист, лінгвіст (1838–1923), посідав чільне місце в тогочасних міжслов'янських зв'язках. Він був професором Одеського, Берлінського, Петербурзького, Віденського університетів, академіком Віденської, Петербурзької, Загребської, Белградської Академії наук.

Під керівництвом Ягича Франко працював у Відні над докторською дисертацією («Варлаам і Йоасаф, старохристиянський духовний роман і його літературна історія»), яку блискуче захистив у 1893 році, отримавши вчений ступінь доктора філософії. Ягич видавав перший міжнародний славистичний журнал «Archiv für slavische Philologie», що виходив щоквартально в Берліні німецькою мовою. В цьому журналі Франко опублікував замітку про старопольську пісню «До Богородиці» (т. 24, 1902). Тут вперше надрукована його стаття «Як творилася слов'янська міфологія» (т. 29, 1907), в якій Франко полемізував з Веселовським щодо колядки про Святу Софію.

Із Драгомановим Франка зв'язували багаторічні стосунки. Коцюбинський писав, що в перші роки студентського життя Франка трапилась важлива подія, яка мала велике значення для всієї Галичини і особливо для майбутнього письменника і вченого: «Політичні обставини викинули з Росії професора Київського університету Михайла Драгоманова, він емігрував за границю» [Коцюбинський 1950, с. 384]. Ще за життя Франка існувала думка, що саме Драгоманов «створив» Франка, але це не зовсім так. Стосунки двох видатних вчених не були однозначними взаєминами вчителя і учня. Взаємні повага і захоплення іноді змінювалися взаємними докорами. І в той же час протягом майже двадцяти років ці дві непересічні особистості йшли поруч. «Це були взаємини двох самобутніх велетнів думки і духу, без яких громадське життя в Галичині, та й в Україні в цілому, було б абсолютно безбарвним» [Іванова 1990, с. 318].

У другій половині 70-х років, коли Франко розпочинав свою фольклористичну діяльність, фольклористика та етнографія в Галичині вже мали значний доробок, а вплив наукових видань, що надходили з Західної Європи, та успіхи науки в Наддніпрянській Україні сприяли пошвавленню в цій галузі. Франко з 80-х років працює над згуртуванням нових сил для збирацької й видавничої роботи. Драгоманов став для нього старшим другом і вчителем і, безперечно, багато в чому вплинув на становлення світогляду і фольклористичного методу молодого вченого.

Як і Драгоманов, Франко досліджував український фольклор у зв'язках з фольклором інших народів, полемізував з міфологічною школою, вбачав джерела народної пісенності в історії, побуті, свідомості певного народу. Фольклористика

була для нього одним зі способів пізнання народного життя. Вже в перших своїх працях Франко ставить питання про суспільну роль фольклору й водночас відзначає його художню майстерність (напр., рецензія на «Сербські народні думи і пісні» Михайла Старицького) [Франко 1980, т. 26, с. 51–59].

В методології та методиці дослідження народної поезії у Драгоманова і Франка визначилися певні, іноді досить істотні, розбіжності. Драгоманов поділяв усі фольклорні надбання на 2 групи — ті, що відбивають національну історію і життя народу й зародилися на місцевому ґрунті, і твори із запозиченими мандрівними сюжетами (напр., балади, більшість прозових жанрів). Відповідно до цього розподілу він розглядав твори першої групи у тісному зв'язку з національною дійсністю, а твори з другої аналізував, використовуючи засади міграційної школи (простежуючи міграцію та варіювання сюжетів і мотивів у різні історичні періоди). Франко, в цілому визнаючи надбання міграціоністів, застерігав від крайнощів, «карколомних зближень» і вважав, що стежити за міграцією сюжетів — це не основне для науки, оскільки міграційна теорія залишає на боці важливі питання щодо виникнення і суспільної функції фольклорних творів.

У студії про пісню «Батько продає дочку турчинові» Франко припускає можливість переходу з однієї території до іншої не самого тексту, а теми або окремого мотиву (тут — мотиву про замурування живої дівчини у фортечну стіну, відомого із сербської пісні про будівництво Скадру та інших південнослов'янських творів). На відміну від тих дослідників, які цікавилися насамперед фактами взаємообміну, він зосереджував увагу на умовах та причинах засвоєння чужоземних творів, сюжетів та мотивів. Наприклад, стверджував, що саме тематична близькість слов'янських історичних та родинно-побутових пісень (породжена подібністю історичних доль народів) є передумовою активного обміну пісенною творчістю. Франко не поділяв надмірного, на його думку, захоплення Драгоманова «теорією міграцій». В першій своїй рецензії на «болгарські» (тобто написані й опубліковані в Болгарії) праці Драгоманова («Народ», 1891, ч. 15–16) він розглядає дві розвідки — «Славянските сказания за рождението на Константина Велики» и «Славянските сказания за пожертвуване на собствено дете», ще не наважуючись заперечувати погляди автора, який вважав, що джерела слов'янських переказів на ці теми слід шукати в стародавній індійській літературі. Але Франко закликає дуже обережно ставитися до питань «переходу» фольклорних творів від одного народу до іншого. В другій рецензії — «Дальші болгарські праці М. Драгоманова» («Народ», 1892, ч. 11–12) він пише, що в розгляді «слов'янських переробок Едіпової історії» автор помиляється, беззастережно пов'язуючи народні пісні та перекази про інцест з давньогрецькими оповіданнями про царя Едіпа: «Лишаючи на боці міфологічне толкування, я завважує на те, що побутове значення ті пісні таки можуть мати, т. є. в основі їх можуть лежати поодинокі факти кровосумішки, котрі можуть лучатися серед народа» [Франко 1980, т. 28, с. 298].

Франко іноді критикував у пресі, і досить гостро, наукові праці, теоретичні засади яких видавалися йому хибними, — навіть якщо під загрозу ставали дружні стосунки з їх авторами. Прикладом може послужити Франкова стаття «Фольклорні праці д-ра Ченька Зібрта», надрукована в ж. «Жите і слово» (1894 р.). В ній

учений виступає проти крайнощів міграційної та «антропологічної» теорій, проти міфологічної основи праць Зібрта, не заперечуючи його заслуг як збирача і популяризатора народної поезії. А головне — вказував на Зібртову нерозбірливість щодо існуючих на той час напрямів та шкіл, на звичку «добродушно хвалити» всі праці підряд, незважаючи на те, що в них можуть викладатися протилежні систем поглядів [Франко 1981, т. 29, с. 258–270]. Франко вимагав точності та доказовості у теоретичних побудовах, ясності позиції у ставленні до різних наукових течій.

Після виходу статті він писав Зібртові 17.IX.1894 р.: «Думаю, що Ви не візьмете мені за зле тих контрверсій, які я, при всій пошані для Вашої методичності, обширного знання і прекрасного способу писання дозволив собі піднести щодо самої теоретичної основи Ваших праць» [Франко 1986, т. 49, с. 516]. З листівки від 8.XI.1894 р., віднайдені в архіві Франка, дізнаємося, що Зібрт, ще не отримавши журналу, зацікавився статтею: «Дякую за Ваш лист, ласкаво прошу надіслати мені “Житє і слово”, ті книжки, де, як Ви пишете, є реферат про мене. Ті книжки вже дехто в Празі має. Мені Ви їх ще не надіслали!» [Руда 1970, с. 104]. Про те, що чеський учений не «взяв за зле» Франкової критики, свідчить і подальше їх листування, і стаття у редактованому ним журналі «Český Lid» (1897 р.), присвячена творчості Франка.

Глибока ерудиція, постійне стеження за всім новим, що відбувалося у науковому світі, широкі особисті контакти, теоретичні дискусії, відгомін яких знаходимо у його листуванні, — все це сприяло виробленню у Франка власної позиції, оригінальних методологічних та методичних засад дослідження фольклору. Можна погодитися зі словами Гарасима, що «Франко не вкладається повністю в жоден розділ, рубрику, параграф за широтою амплітуди своїх методологічних пошуків» [Гарасим 1999, с. 89]. Він перебував у ненастанних пошуках, захоплювався деякими новими теоріями та ідеями — але завжди бачив як позитивні, так і слабкі їх сторони; його тверезий розум не приймав крайнощів. Франко визнавав: «Принципи і методи культурно-історичної школи супровідними думками моєї праці над історією літератури южноруської» [Франко 1984, т. 41, с. 39]. Ці ж принципи і методи застосовує він і у фольклористичних працях. Але Франко прагнув до всебічного, комплексного вивчення творів, і тому спирався і на здобутки інших шкіл. На відміну від деяких прихильників культурно-історичної школи, він приділяє велику увагу художній специфіці творів (наприклад, розгляд думи про Самійла Кішку в роботі «Історія української літератури. Часть перша. Від початків українського письменства до Івана Котляревського». Тобто поєднує історичний підхід з філологічним, що характерне і для «Студій над українськими народними піснями». Так, у студіях «Викуп із неволі», «Брат брата вбив за дівчину», «Пісня про битву в степу» та ін. вчений відзначає композиційну близькість тематичних груп пісень, а простежуючи перехід пісні від одного народу до іншого, виявляє зміни в сюжетах, мотивах, характерах та взаєминах персонажів.

Ще у 80-х рр. Франко високо оцінив запроваджений Олександром Потєбнею метод детального розгляду окремого твору з усіма варіантами. В листі до Драгоманова від 14 січня 1893 р. він писав: «Тут, по-моєму, Потєбня вказав вірну до-

рогу: треба брати одну думу за другою і аналізувати її, а тільки при кінці зводити здобутки і доходити до якихось ширших висновків» [Франко 1986, т. 49, с. 376].

Такий підхід був застосований у розвідках «Козак Плахта» (1902 р.), «Пісня про правду і неправду» (1906 р.). Серія праць початку ХХ ст. про українські народні пісні XVI–XVIII ст. (об'єднаних пізніше в «Студії над українськими народними піснями») побудована на зіставленні всіх відомих варіантів, текстологічному аналізі. Вчений робить широкі екскурси в історичне життя, залучаючи хроніки, інші документи тих епох, намагається віднайти історичну основу для кожної пісенної реалії. В основу методики він кладе своєрідну контамінацію елементів із різних варіантів пісні (зазначаючи відмінності в різних джерелах) в єдиний «повний» текст, називаючи це реконструкцією твору. В студії «Пісня про Байду» Франко визнає, що подібна реконструкція «насуває незвичайні труднощі, раз, тому, що задля своєї давності пісня дійшла до нас у непевнім уривковій стані, друге, тому, що в її віршовій формі можемо завважити сліди двох редакцій, складаних різними розмірами, а до того ще деякий вплив пізніших козацьких дум» [Франко 1984, т. 42, с. 166]. У процесі аналізу кожного твору розкриваються історико-генетичні, контактні та типологічні фактори його появи на певному національному ґрунті.

Франко належав до порівняно невеликого кола слов'янських учених (Міклошич, Потебня, Пипін, Веселовський, Ягич, Брюкнер), які наголошували на важливості проблеми зв'язку професійної культури і насамперед літератури з фольклорними джерелами. Він не тільки цілком розділяв положення культурно-історичної школи про органічність цього зв'язку, а й розвинув, поглибив і конкретизував це положення. Фольклор і література для нього були складовими єдності словесної національної культури, він чітко розрізняв при цьому «два роди» літератури — «усна народна» і «писана». Своєрідною ланкою, що їх поєднувала, були апокрифи, легенди, духовні вірші, шкільні драми та інтермедії, а також «дяківські» та «дворацькі» пісні (про це він говорить, наприклад, у доповіді 1894 р. «Етнологія та історія літератури» [Франко 1981, т. 29, с. 281]. У «Студіях...» Франко дуже часто звертається до літературних творів такого типу — для глибшого розуміння символіки народних пісень, якнайповнішої реконструкції первісного їх змісту. А, наприклад, у «Пісні про правду і неправду» він залучає «Голубину книгу», збірники «Ізмарагд», «Пролог», навіть давньогрецькі притчі та «Метаморфози» Овідія та ін. Виняткова увага до конкретних фактів взаємодії літератури і фольклору (саме взаємодії, бо процес їх зв'язків, за його переконанням, був двостороннім), до її форм та проявів відрізняє студії Франка від багатьох фольклористичних праць його сучасників.

Вивчення фольклорного твору розпочиналося для вченого з нагромадження фактів, потім він переходив до з'ясування причин і передумов постання цього твору, його сюжету чи окремих мотивів, до встановлення закономірних зв'язків (між різними українськими варіантами, між місцевою та інонаціональними версіями, між усною та писемною творчістю тощо). А далі йшли спроби виокремити або реконструювати першозразок, багатократно змінений у процесі історичного життя твору та його «переходів» від одного національного середовища до інших.

Крім порівняльно-історичного, як ми вже говорили, вчений застосовував і філологічний підхід, і соціологічний (зазначимо — ще до того, як він остаточно визрів і був сформульований в науці), тобто вивчав народнопоетичний твір комплексно. Справедливо зауважував Яценко, що вже в самій Франковій концепції дослідження «імпліцитно присутній системний підхід до художнього явища як частини цілого, при якому предметом дослідження є ціле» [Яценко 1990, с. 79].

Франко був одним з найактивніших організаторів науки. Його видавнича діяльність сприяла розвитку народознавчих досліджень в Галичині — тут можна згадати насамперед керівництво виданням багатотомних серій «Етнографічних збірників» та «Матеріалів до українсько-руської етнології», його журнали «Жите і слово» і «Народ», в яких Франко друкував власні праці та фольклорні добірки, залучав до участі в них інших слов'янських вчених. Дей відзначав, що тільки на 90-ті роки XIX ст. припадає близько ста Франкових фольклористичних публікацій.

В архіві Франка зберігаються численні запрошення від наукових товариств, листи-замовлення від зарубіжних періодичних видань. Так, в 1892 р. Франко в листовій формі запропонував своє співробітництво Карловичу — відомому польському славісту, редактору журналу «Wisła» (1887–1899). Карлович відповів: «Пан випередив моє бажання, відгукнувшись до “Wisły”, я вже давно збирався просити Вас, щоб Ви були ласкаві підтримувати нас своєю співпрацею» [Руда 1974, с. 50]. У «Wisła» були надруковані праці Франка «Wojna Żydowska», «“Bajka węgierska” Wacława Potockiego i “psia krew”», «Jeszcze “Wojna Żydowska”», «Przyczynki do podań o Mahomecie u Słowjan». В різні роки вчений співпрацював з журналами «Yłos» (де друкував розвідки етнографічного характеру), «Kwartalnik historyczny» (рецензії на праці Ізидора Коперницького, Оскара Кольберга та ін.), з Антропологічною комісією Краківської Академії наук та її органом «Zbiór wiadomości do antropologii krajowej».

Друкувався він і в чеських журналах «Český lid» та «Slovanský přehled» (з редактором якого Антонієм Черним підтримував листування у 1898–1910 рр.)

Дружні стосунки пов'язували Франка з відомим етнографом Франтішком Ржегоржем (листування їхнє тривало майже 15 років). Ржегорж був посередником у налагодженні співпраці Франка з «Науковим Словником Отто» (почав виходити у Празі з 1888 р.). Він вів у цьому виданні всю україністику; більшість статей про українську літературу була створена на основі Франкових праць, друкувалася за його схваленням. Франко і сам написав для «Словника» ряд статей.

Співробітничав Франко і з болгарським виданням «Сборник за народни умотворения, наука и книжнина» («СБНУ»), в організації якого велику участь взяв Драгоманов. 1896 р. тут друкується Франкова праця «Притчата за единорога и нейният български вариант», що становила частину його докторської дисертації.

У 90-х роках Карлович та інші польські вчені запропонували створити у Львові фольклорно-етнографічне товариство, і Франко підтримав цей задум. Протягом 1893–1894 років було вироблено статут і програму, розпочалася діяльність «Towarzystwa ludoznawczego we Łwowie», друкованим органом якого став журнал «Łud» (1895–1897), Франко входив до складу його редакції.

Всі ці факти (а їх можна було навести набагато більше) свідчать про те, що Франко тримався в курсі важливих наукових подій, сприяв налагодженню співпраці між вченими різних слов'янських країн, користувався заслуженим авторитетом і повагою в наукових колах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гарасим Ярослав. Культурно-історична школа в українській фольклористиці. — Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 1999.
2. Дей О.І. Іван Франко і народна творчість. — К.: Держ. вид-во художньої літератури, 1955.
3. Дмитренко Микола. Українська фольклористика другої половини XIX століття: школи, постаті, проблеми. — К.: Вид-во «Сталь», 2004.
4. Іванова Р.П. Іван Франко и Михайло Драгоманов // Іван Франко і світова культура. — Кн.2. — К.: Наукова думка, 1990.
5. Из неопублікованого листування чеських учених з Іваном Франком. Підготувала до друку Т.П.Руда // Слов'янське літературознавство і фольклористика. — К.: Наукова думка, 1970. — Вип. 6.
6. Кирчів Р.Ф. Внесок Івана Франка у розробку проблеми літературно-фольклорних зв'язків // Іван Франко і світова культура. — Кн.2. — К.: Наукова думка, 1990. — С.74–78.
7. Коцюбинський Михайло. Іван Франко // Коцюбинський Михайло. Вибрані твори. — Т.ІІ. — К.: Держ. вид-во художньої літератури, 1950.
8. Руда Т.П. Іван Франко — дослідник слов'янського фольклору. — К.: Наукова думка, 1974.
9. Сокіл Ганна. Українська фольклористика в Галичині кінця XIX — першої третини XX століття. — Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2011.
10. Франко Іван. Зібрання творів: У 50-ти томах. — Т.26. — К.: Наукова думка, 1980.
11. Франко Іван. Зібрання творів: У 50-ти томах. — Т.28. — К.: Наукова думка, 1980.
12. Франко Іван. Зібрання творів: У 50-ти томах. — Т.29. — К.: Наукова думка, 1981.
13. Франко Іван. Зібрання творів: У 50-ти томах. — Т.41. — К.: Наукова думка, 1984.
14. Франко Іван. Зібрання творів: У 50-ти томах. — Т.42. — К.: Наукова думка, 1984.
15. Франко Іван. Зібрання творів: У 50-ти томах. — Т.49. — К.: Наукова думка, 1986.
16. Франко Іван. Зібрання творів: У 50-ти томах. — Т.50. — К.: Наукова думка, 1986.
17. Яценко М. Міжнародний історико-культурний контекст дослідження Іваном Франком українських народних пісень // Іван Франко і світова культура. — Кн.2. — К.: Наукова думка, 1990. — С. 79–82.